



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 40/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2020 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky Židovskej náboženskej obce v Košiciach, Zvonárska 5, Košice, [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Babjakom, Kováčska 40, Košice, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Co 310/2018 z 27. augusta 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť Židovskej náboženskej obce v Košiciach **o d m i e t a** pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia

1. Dňa 14. januára 2020 bola Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) doručená ústavná sťažnosť Židovskej náboženskej obce v Košiciach, Zvonárska 5, Košice, [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 310/2018 z 27. augusta 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) bolo vedené konanie pod sp. zn. 19 C 13/1996, v ktorom mala sťažovateľka postavenie žalobkyne a v ktorom sa proti žalovanému mestu Košice, Trieda SNP 48/A, [REDACTED] (ďalej len „žalovaný“), domáhala vydania nehnuteľnosti. Okresný súd o žalobe sťažovateľky rozhodol rozsudkom sp. zn. 19 C 13/1996 zo 14. novembra 2007 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 19 C 13/1996 z 15. januára 2008, ktorý bol potvrdený rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 53/2008 z 8. októbra 2008. Na základe dovolania žalovaného Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 4 Cdo 88/2009 z 31. mája 2010 zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 Co 53/2008 z 8. októbra 2008 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Následne krajský súd uznesením zrušil rozsudok okresného súdu sp. zn. 19 C 13/1996 zo 14. novembra 2007 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 19 C 13/1996 z 15. januára 2008 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Po vrátení veci krajským súdom okresný súd opätovne rozhodol o žalobe sťažovateľky rozsudkom sp. zn. 19 C 13/1996 z 12. januára 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) tak, že žalobu zamietol a žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu z 12. januára 2017 a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti poukazuje na dôvody napadnutého rozsudku, v ktorom sa krajský súd (a rovnako aj okresný súd) podľa názoru sťažovateľky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, a preto je jeho rozhodnutie „*arbitrárne, zásadným spôsobom zasahujúce aj do princípu právnej istoty*“.

5. Sťažovateľka s poukazom na čl. 2 ods. 2 základných princípov zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), v ktorom je vyjadrený princíp predvídateľnosti rozhodnutia, cituje záväzný právny názor najvyššieho súdu obsiahnutý v uznesení sp. zn. 4 Cdo 88/2009 z 31. mája 2010 a namieta, že krajský súd v napadnutom rozsudku nerešpektoval ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu ani záväzný právny názor najvyššieho súdu v zrušujúcom uznesení, v ktorom bolo priamo odkázané na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 4 Cz 64/1991 z 30. septembra 1991. Ďalej argumentuje, že aj keď krajský súd žiadnym spôsobom neodôvodnil odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a jeho právneho názoru, sťažovateľka vo svojich podaniach, ako aj v odvolaní proti rozsudku okresného súdu uviedla rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú aplikovateľné na prejednávajúcu vec.

6. Sťažovateľka zastáva názor, že v prejednávanej veci bolo potrebné aplikovať taktiež rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 22/2005 z 31. augusta 2005, ktorý v ústavnej sťažnosti cituje a so závermi ktorého sa krajský súd v napadnutom rozsudku dostal do rozporu. Rovnaký právny názor už bol najvyšším súdom vyjadrený v rozsudku sp. zn. 3 Cdo 188/96 z 21. februára 1997 publikovaného v Zbierke stanovísk ako R 29/1999.

7. Potrebu aplikácie už uvedených rozhodnutí sťažovateľka dopĺňa ďalšími argumentmi týkajúcimi sa vykonaného dokazovania, z ktorého *„nikdy nevyplývalo, že [redacted] ako stavba zanikla (došlo k jej deštrukcii tak, že prestalo byť rozpoznateľné jej prvé nadzemné podlažie) a v dôsledku prístavby by spracovaním vznikla nová vec - prístavbou došlo iba k pôdorysnému rozšíreniu pôvodnej stavby“*.

8. Sťažovateľka zdôrazňuje, že krajský súd v napadnutom rozsudku *„... vec po právnej stránke posúdil nesprávne a v rozpore s ustálenou judikatúrou Najvyššieho súdu (R 53/1992, R 29/1999 a rozsudku NS SR sp. zn. 2 Cdo 22/2005) tak, že došlo k zmene charakteru stavby a k vzniku novej veci - [redacted] (pričom ani medzi týmito dvoma dôvodmi, teda medzi zmenou charakteru stavby a vytvorením novej veci žiadnym*

relevantným spôsobom nerozlišuje), ktorá skutočnosť bola predpokladom pre zamietnutie žaloby sťažovateľky“.

9. Sťažovateľka ďalej namieta, že nedostatky odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu sú takej intenzity, že došlo k závažnému zásahu do jej práva na súdnu a inú právnu ochranu. S poukazom na § 220 ods. 2 CSP, čl. 2 ods. 3 základných princípov Civilného sporového poriadku a viaceré rozhodnutia ústavného súdu sťažovateľka uvádza, že *«krajský súd svoj „odklon“, teda nemožnosť aplikácie akýchkoľvek doterajších, či už „reštitučných“ alebo „všeobecných občianskoprávných“ rozhodnutí predstavujúcich ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu odôvodnil len a výlučne tým, že v prejednávanej veci sa jednalo o vydanie sakrálnej stavby. Krajský súd už však žiadnym spôsobom neuvádza, v čom predstavuje posúdenie otázky vydania sakrálnej stavby v nadväznosti na jej možnú zmenu charakteru či vytvorenie novej veci za tak skutkovo a právne odlišnú rovinu, že na tento prípad nebolo možné aplikovať žiadne z rozhodnutí predstavujúcich ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu.»*

10. Sťažovateľka ďalej poukazuje na rozdelenie stavieb podľa účelu v zmysle zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a nesúhlasí s pojmovým označením stavby ako sakrálnej (religióznej), ktoré používa krajský súd v napadnutom rozsudku. *„Odhliadnuc od tejto zásadnej nedôslednosti Krajského súdu je však rozhodujúce to, že z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nie je vôbec zrejmé, prečo, na rozdiel od „iných druhov“ stavieb, pri sakrálnej (religióznej) stavbe nemožno aplikovať doterajšiu ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu.“*

11. *„Sťažovateľka má nepochybne za to, že aj na sakrálnu stavbu - [REDAKOVANÉ] boli plne aplikovateľné kritériá ustálenej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu uvedené vyššie, teda aj pri tejto stavbe bolo na mieste posúdenie, či v dôsledku prestavby a prístavby došlo k takej deštrukcii stavby, že nebolo rozoznateľné prvé nadzemné podlažie pôvodnej stavby a či prístavba svojou zastavanou plochou alebo výškou podstatne presahovala/prevyšovala pôvodnú stavbu. Napriek tomu, že túto zásadnú otázku nastolila*

sťažovateľka aj v priebehu odvolacieho konania a táto mala byť zodpovedaná z pozície Krajského súdu aj v zmysle záväzného právneho názoru Najvyššieho súdu vyjadrenom v jeho kasačnom rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 88/2009 z 31. mája 2010, tak na túto skutočnosť sťažovateľka nedostala žiadnu relevantnú odpoveď.“

12. Napadnutý rozsudok krajského súdu sťažovateľka považuje za svojvoľný, absolútne nepreskúmateľný a vnútorne rozporuplný, pretože krajský súd «v bode 33... na jednej strane uvádza, že predmetná nehnuteľnosť je „druhom sakrálnej stavby“, pričom na strane druhej z bodu 43 bez bližšieho odôvodnenia vyplýva, že sporná nehnuteľnosť tento sakrálny charakter stratila a bez zásadných stavebných úprav nemôže slúžiť na pôvodný (sakrálny) účel». Krajskému súdu ďalej sťažovateľka vyčíta, že bez bližšieho zdôvodnenia nereagoval na jej podstatnú argumentáciu súvisiacu so zásadnými skutkovými námietkami, pokiaľ ide o vykonané dokazovanie okresného súdu, z ktorého následne vychádzal aj krajský súd. Týmto postupom bola sťažovateľka vylúčená z možnosti relevantným spôsobom uplatňovať jej procesné práva (podať plnohodnotný opravný prostriedok a otvoriť relevantnú skutkovú polemiku s dôvodmi uvedenými v rozsudku okresného súdu).

13. Nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu (a taktiež aj rozsudku okresného súdu) spočíva podľa sťažovateľky aj v tom, že neobsahuje podstatné vysvetlenie dôvodov, ktoré boli podstatné pre rozhodnutie vo veci, keďže z jeho obsahu nemožno zistiť, z ktorých konkrétnych dôkazných prostriedkov bol ustálený skutkový základ veci a ako boli hodnotené vykonané dôkazy jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti. Rovnako krajský súd nereagoval ani na podstatné odvolacie námietky sťažovateľky týkajúce sa vykonaného znaleckého dokazovania. „Okresný súd a Krajský súd ustálili skutkový stav v podstate na tom, že niektorému dôkazu uverili viac než inému protichodnému dôkazu a to bez toho aby tieto svoje úvahy aj bližšie konkretizovali. Z odôvodnenia rozsudku Krajského súdu v spojení s rozsudkom Okresného súdu nevyplýva ani nadväznosť medzi skutkovými zisteniami získanými v procese dokazovania, racionálnymi úvahami v procese hodnotenia dôkazov a jeho právnymi závermi.“

14. V závere sťažovateľka uvádza, že súčasne s ústavnou sťažnosťou podala na najvyššom súde aj dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Uplatnila si náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej výške 375,24 €.

15. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„Základné práva Židovskej náboženskej obce v Košiciach, Zvonárska 5, 040 01 Košice, [REDACTED], vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Co 310/2018 z 27. augusta 2019, porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Co 310/2018 z 27. augusta 2019 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Sťažovateľke priznáva náhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 375,24 Eur, ktorú je Krajský súd v Košiciach povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

II.

Relevantná právna úprava

16. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

17. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

18. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

19. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

20. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

21. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

22. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

23. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

24. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

25. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

III.

Právne posúdenie ústavným súdom

26. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, a taktiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu.

27. Z obsahu samotnej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu súbežne s ústavnou sťažnosťou aj dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. f) CSP. Ústavný súd toto tvrdenie sťažovateľky overil na okresnom súde a zistil, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu bolo sťažovateľkou podané dovolanie, ktoré je okresným súdom evidované 15. januára 2020.

28. Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za potrebné poukázať na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, v zmysle ktorého má sťažovateľ právo domáhať sa ochrany práv a slobôd pred ústavným súdom iba v prípade, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. To znamená, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného

súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o ústavnej sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

29. Ústavný súd stabilne zastáva názor, že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej ústavnej sťažnosti na ústavnom súde je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní (podobne I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, III. ÚS 124/2017). Vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, totiž neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 180/2010).

30. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ústavná sťažnosť mu bola predložená predčasne, keďže existuje iný orgán verejnej moci (najvyšší súd) oprávnený poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľky. Po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie by totiž došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu – najvyšší súd a ústavný súd (porovnaj m. m. II. ÚS 1/08, II. ÚS 393/2014, III. ÚS 632/2014, IV. ÚS 146/08, IV. ÚS 420/2011). Išlo by o taký stav, ktorý je v právnom štáte neaprobateľný, pretože by mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len ťažko odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu (III. ÚS 35/2019, III. ÚS 480/2017).

31. Vzhľadom na uvedené sa ústavný súd podanou ústavnou sťažnosťou meritórne nezaoberal, keďže dospel k záveru o jej neprípustnosti, preto ju v zmysle zásady *ratio temporis* odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

32. Ústavný súd sa súčasne zaoberal tým, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľku prípadné posúdenie jej dovolania najvyšším súdom ako neprípustného. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na právny názor, ktorý opakovane vyslovil vo svojej judikatúre (zohľadňujúc pritom rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Zvolský a Zvolská proti Českej republike, sťažnosť č. 46129/99 z 12. 11. 2002, a jeho body 51, 53, 54) a v zmysle ktorého bude mať sťažovateľka v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o jej dovolaní zachovanú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (t. j. napadnutému rozsudku krajského súdu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu